

ЛЕКЦІЯ 2 СИСТЕМА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

План лекції

1. **Складові системи інтелектуальної власності**
2. **Об'єкти права інтелектуальної власності**
3. **Суб'єкти права інтелектуальної власності**
4. **Нормативно-правова база про інтелектуальну власність**
5. **Державна система управління інтелектуальною власністю**
6. **Міжнародна система інтелектуальної власності**

Система інтелектуальної власності складається з п'яти підсистем і зв'язків між ними:

- *державна система управління ІВ;*
- *законодавчі акти України з питань ІВ;*
- *міжнародні договори з питань ІВ;*
- *об'єкти права ІВ;*
- *суб'єкти права ІВ.*

Рис. 1 Об'єкти права інтелектуальної власності.

Винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Винахід (корисна модель) може бути секретним, якщо містить інформацію, віднесену до державної таємниці. Якщо винахід (корисна модель) створений працівником у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором не передбачено інше, або з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця, то він вважається службовим винаходом (корисною моделлю).

Промисловий зразок – це результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання.

в

б

а

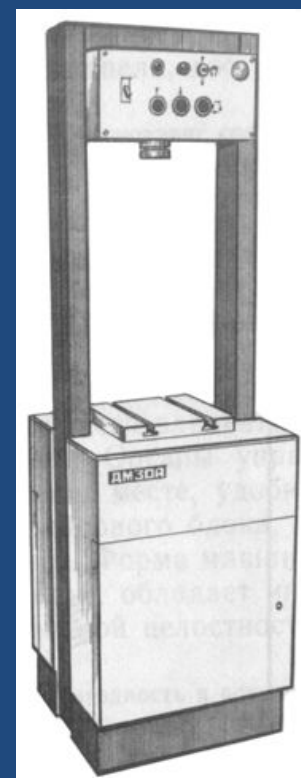
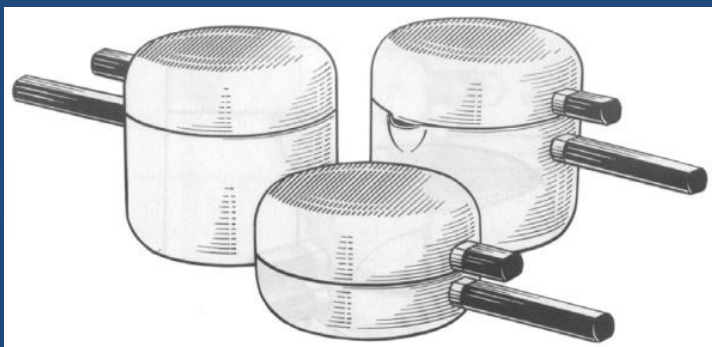

Рис. 2 Промислові зразки:

а – об'ємні; б – площинні; в – комбіновані.

Промисловими зразками можуть бути: одиничний виріб, його частина, комплект (набір) виробів, варіанти виробу або комплекти виробів.

б

Рис. 3 Промислові зразки:

*а – варіанти виробу;
б – набір виробів.*

а

Під торговельною маркою розуміють позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб.

Вартість товарного знака іноді перевищує вартість усього майна фірми (наприклад, вартість товарного знака **«Coca-Cola»**, яке належить компанії «The CocaCola Company» (США), у 2011 р. становила 72,5 млрд доларів США, **Microsoft (США)** – 59,1 млрд \$, **IBM (США)** – 69,9 млрд \$, **Mercedes (Німеччина)** – 21,1 млрд \$, **Sony (Японія)** – 16,4 млрд \$, **Xerox (США)** – 9,7 млрд \$ і т.д.)

Рис. 4 Знаки для товарів і послуг: а – словесні; б – зображувальні.

2011 Ranking of the Top 100 Brands

+	Rank	Previous Rank	Brand	Region/Country	Sector	Brand Value (\$m)	Change in Brand Value
+	1	1		United States	Beverages	71,861	2%
+	2	2		United States	Business Services	69,905	8%
+	3	3		United States	Computer Software	59,087	-3%
+	4	4		United States	Internet Services	55,317	27%
+	5	5		United States	Diversified	42,808	0%
+	6	6		United States	Restaurants	35,593	6%
+	7	7		United States	Electronics	35,217	10%
+	8	17		United States	Electronics	33,492	58%
+	9	9		United States	Media	30,018	1%

Географічне зазначення походження (ГЗП) товару – це назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із цього географічного місця та має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

Фірмові найменування – це стійкі позначення юридичних (організацій, підприємств, фірм, компаній, концернів тощо) або фізичних осіб (далі – підприємств), під ім'ям яких здійснюють їх виробничу або іншу діяльність.

Сорт рослин – це окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів.

Під породою тварин зазвичай розуміють селекційні досягнення у тваринництві.

Зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними визначене законом як топографія інтегральної мікросхеми.

Цивільним кодексом України передбачені права інтелектуальної власності на наукове відкриття – встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання.

Згідно з Цивільним кодексом України раціоналізаторською пропозицією є визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності.

Недобросовісна конкуренція – це будь-які дії в конкуренції, які суперечать правилам, торговим чи іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності.

Рис. 5. Приклад недобросовісної конкуренції з боку кондитерської фабрики «Волшебница» («Чарівниця») із селища Малаховка Московської області (Росія), яка відверто скопіювала зовнішній вигляд популярного серед споживачів колишнього СРСР шоколаду «Алєнка» для власної продукції (шоколаду «Алєна» і «Анюта»)*.

Рис. 6. Приклад знаку «Pepsi!», що може ввести в оману щодо відомого напою «Pepsi».

Комерційна таємниця

Згідно із Законом України «Про підприємства в Україні» від 27.03.1991 під комерційною таємницею підприємства мають на увазі відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємства, які не становлять державної таємниці й розкриття (передача, просочення) яких може завдати шкоди його інтересам.

Класичний приклад – комерційна таємниця на склад напою Соса-Сола, патентування якого неодмінно призвело б до його розкриття й можливості неконтрольованого використання іншими виробниками напоїв).

3. Суб'єкти права інтелектуальної власності

Суб'єктами права промислової та нетрадиційної власності можуть бути:

- на винаходи, корисні моделі, промислові зразки - автори або фізичні чи юридичні особи, до яких право авторів перейшло за договором чи у спадщину;
- на торговельні марки, зазначення походження товарів - юридичні особи, фізичні особи, що здійснюють підприємницьку діяльність;
- на сорти рослин - юридичні чи фізичні особи;
- на раціоналізаторські пропозиції – автор;
- на комерційні таємниці - фізичні або юридичні особи, що здійснюють підприємницьку діяльність.

Суб'єктами авторського права та суміжних прав можуть бути:

- автори оригінальних та похідних (залежних) творів;
- спадкоємці (за законом або заповітом) та інші правонаступники;
- виконавці творів;
- видавництва, театри, кіностудії та інші організації, що займаються використанням творів;
- організації, що керують майновими правами авторів на колективній основі (вони не є власниками авторських прав, а діють від їхнього імені в їхніх інтересах).

4. Нормативно-правова база

- 1. Конституція України (ст. 41, 42, 46, 54).
- 2. Кодекси України: - Цивільний кодекс (книга IV “Право інтелектуальної власності”, книга V “Зобов’язувальне право” та Цивільний процесуальний кодекс;
- - Господарський кодекс та Господарський процесуальний кодекс;
- - Кодекс про адміністративні правопорушення;
- - Митний кодекс;
- - Кодекс законів про працю.
- 3. Спеціальні закони України (12 законів):
- Про охорону прав на винаходи і корисні моделі;
- Про охорону прав на промислові зразки;
- Про охорону прав на знаки для товарів і послуг;
- Про охорону прав на зазначення походження товарів;
- Про охорону прав на сорти рослин;
- Про племінну справу в тваринництві;
- Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем;
- Про авторське право і суміжні права;
- Про захист від недобросовісної конкуренції;
- Про захист економічної конкуренції;
- Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм;
- Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів господарювання, пов’язаної з виробництвом, експортом імпортом дисків для лазерних систем зчитування.
- 4. Укази та розпорядження Президента, постанови Кабінету Міністрів України, відомчі підзаконні акти тощо.

**Загалом – 37 законів та
100 підзаконних актів.**

5. Державна система управління інтелектуальною власністю

- Верховна Рада визначає основні засади науково-технічної політики;
- Кабмін України розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;
- Міністерство освіти і науки здійснює управління інтелектуальною діяльністю через підпорядкований Державний департамент інтелектуальної власності;

Рис. 7. Структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Головує у системі Міністерство освіти і науки України (МОН) як орган виконавчої влади, що відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності.

До сфери Державного департаменту включено:

Український інститут промислової власності (Укрпатент) – для експертизи заявок та патентного пошуку;

Українське агентство з авторських і суміжних прав – для колективного управління правами авторів;

Інститут інтелектуальної власності і права – для підготовки і підвищення кваліфікації фахівців і оцінювачів прав у сфері ІВ;

Державне підприємство “Інтелзахист” – для боротьби з порушеннями прав у сфері ІВ.

6 Міжнародна система інтелектуальної власності

Рис. 8. Емблема Всесвітньої організації інтелектуальної власності ВОІВ.

Всеукраїнська організація інтелектуальної власності має міжвідомчий характер. Вона сприяє доведенню основних проблем, що існують у сфері інтелектуальної власності, до відома законодавчої та виконавчої гілок влади.

Історія створення ВОІВ

- 1883: Паризька конвенція
- 1886: Бернська конвенція
- 1893: БИРПИ (з 1960 – в Женеві)
- 1970 (1967): створення ВОІВ
- 1974: Угода ВОІВ-ООН

Структура ВОІВ

- 184 держави
- Генеральна Асамблея
- Координаційний комітет
- Програма 2010-2011
- Бюджет (внески + доходи)

Головними завданнями ВОІВ є:

- поліпшення взаєморозуміння і розвиток співробітництва між державами в інтересах їх взаємної користі на основі поваги до їх суверенітету і рівноправності;
- заохочення творчої діяльності, сприяння охороні ІВ в усьому світі;
- модернізація та підвищення ефективності адміністративної діяльності міжнародних угод, створених у сфері охорони промислової власності, а також охорона літературних і художніх творів.